

วิเศษชัยชาญ

เมืองเก่าของอ่างทอง

วิเศษชัยชาญในปัจจุบันนี้ มีฐานะเป็นอำเภอวิเศษชัยชาญ
เดิมที่เคยวนนี้เป็นเมืองวิเศษชัยชาญมาก่อน ก่อนที่จะตั้ง
เมืองอ่างทองเสียอีก

ที่ว่านี้เป็นเมืองวิเศษชัยชาญมาก่อนนั้น ก็เพราะว่า
จากพระราชพงศาวดารได้กล่าวถึงเมืองวิเศษชัยชาญเป็นครั้งแรก
ในราว พ.ศ. ๒๑๒๗ ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๑
(พระมหาธรรมราชา) คราวที่สมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถ
เสด็จยกกองทัพไปรบกับพระยาพะสิมที่เมืองสุพรรณ ได้เสด็จไปประทับที่แขวงเมืองวิเศษชัย
ชาญอันเป็นที่ประชุมพล และก่อนหน้านั้นพระราชพงศาวดาร
ก็ไม่เคยกล่าวชื่อเมืองวิเศษชัยชาญเลย เคยกล่าวถึงชื่อตำบล
บ้านยี่ล้น ตอนอนุญาตพิเชียรเป็นกบฏ (ใน พ.ศ. ๒๑๒๒ ตรง
กับแผ่นดินพระมหาธรรมราชา) ก็ไม่ได้กล่าวว่าตำบลบ้าน
ยี่ล้นขึ้นกับเมืองใด เป็นแต่กล่าวว่าอนุญาตพิเชียรเป็นจลาจล
ในจังหวัดแขวงหลวง ซึ่งอาจจะรวมอยู่แขวงพระนครหลวง
ก็ได้ ส่วนตำบลบ้านยี่ล้นนั้นในปัจจุบันนี้ก็ขึ้นกับท้องที่อำเภอ

วิเศษชัยชาญนั่นเอง

ดังนั้นเมืองวิเศษชัยชาญจะต้องตั้งขึ้นในราว พ.ศ. ๒๑๒๒-๒๑๒๗ อย่างไม่มีปัญหา ก็อนันต์ตั้งแต่ตอนญาติพิเชียรเป็นกบฏมาถึงตอนสมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถเสด็จยกทัพไปรบกับพระยาพะสิมที่เมืองสุพรรณนั้นเอง ซึ่งในระยะนี้ก็ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๑ (พระมหาธรรมราชา) แต่ว่าใครจะเป็นผู้ตั้งเมืองขึ้นยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน เป็นแต่สันนิษฐานกันไปต่างๆ นานา ซึ่งก็น่าจะเป็นจริงได้ทั้งสิ้น

พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เกษะคุปต์) สันนิษฐานว่า ถึงแม้เมืองวิเศษชัยชาญจะตั้งในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชา แต่ก็คงเป็นด้วยพระดำริของสมเด็จพระนเรศวรนั่นเอง การสันนิษฐานของพระยาโบราณราชธานินทร์นี้เข้าใจว่าสมเด็จพระนเรศวรทรงดำรินั่นเอง ซึ่งก็น่าจะเชื่อถือได้บ้าง เพราะคงจะเป็นคนในท้องที่เมืองวิเศษชัยชาญเป็นคนกล้าหาญ และเป็นกำลังรบของพระองค์อยู่เสมอก็ได้สมดังที่มีผู้กล่าวไว้ในบทความเรื่องประวัติศาสตร์ อำเภอวิเศษชัยชาญตอนหนึ่งว่า “การขนานนามเมืองว่า” “วิเศษชัยชาญ” อันมีความหมายถึงความเป็น “ยอดนักรบ” นี้

นำสันนิษฐานว่า มีมูลมาแต่คนในท้องถิ่นเมืองวิเศษชัยชาญ ได้มีส่วนเป็นกำลังรบของสมเด็จพระนเรศวร ผู้ทรงเป็นจอมทัพทำการต่อสู้ป้องกันอิริราชศัตรูในครั้งสำคัญ ๆ จนปรากฏพระเดชานภาพมาตั้งแต่ก่อนเสวยราชย์ สมกับพระราชทานนามให้เป็นอนุสรณ์ เป็นเกียรติภูมิแห่งทหารหาญของพระองค์

เมื่อพระราชพงศาวดารได้กล่าวถึงเมืองวิเศษชัยชาญ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๒๗ เป็นต้นมานั้น เมืองวิเศษชัยชาญก็ได้ปรากฏในพระราชพงศาวดารอีกหลายครั้งหลายคราด้วยกัน เพราะท้องที่ของเมืองวิเศษชัยชาญในสมัยนั้น มีพื้นที่ทั้ง ๒ ลุ่มน้ำ คือ แม่น้ำน้อยและแม่น้ำเจ้าพระยา รวมอำเภอทั้ง ๗ อำเภอในปัจจุบันหมด เช่น โขธิทอง เมืองอ่างทอง ไชโย แสวงหา บำโมก สามโก้ และวิเศษชัยชาญด้วย แต่ในพระราชพงศาวดารมักจะกล่าวถึงตำบลอื่นที่ไม่อยู่ในท้องที่อำเภอวิเศษชัยชาญในปัจจุบัน ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนต้น ๆ แล้ว จึงไม่ขอนำมากกล่าวซ้ำอีก

ที่ตั้งของเมืองวิเศษชัยชาญในสมัยนั้น สันนิษฐานว่าตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยฝั่งตะวันออก เพราะมีโคกใหญ่อยู่โคกหนึ่ง ชาวบ้านเรียกหมู่บ้านที่มีโคกใหญ่อยู่นี้ว่า "บ้านจวน"

คงจะเป็นที่ตั้งจวนผู้ว่าราชการเมืองอย่างแน่นอน เพราะไม่มีที่แห่งใดที่น่าจะเป็นเมืองวิเศษชัยชาญไปได้ นอกจากที่นั่น ปัจจุบันนี้หมู่บ้านที่มีชื่อว่า “บ้านจวน” และโคกใหญ่ดังกล่าวนี้ อยู่เหนือที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญประมาณ ๒ กิโลเมตร อยู่เหนือสะพานที่ข้ามแม่น้ำน้อยขึ้นไปราว ๑ กิโลเมตร

ต่อมาในราวปลายสมัยกรุงธนบุรี หรืออาจจะเป็นตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ได้ย้ายเมืองวิเศษชัยชาญไปตั้งใหม่ที่ตำบลบ้านแห ตรงวัดไชยสงครามฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นเมืองอ่างทอง แต่การที่ได้ย้ายไปเมื่อใดนั้น ไม่มีหลักฐานปรากฏให้แน่นอนจึงเพียงสันนิษฐานเอาว่าเป็นตอนปลายสมัยกรุงธนบุรี หรือตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ สาเหตุที่ย้ายก็เข้าใจว่าแม่น้ำน้อยอันเป็นที่ตั้งเมืองวิเศษชัยชาญนั้น คงจะคั้นเขิน ฤดูแล้งเรือเดินไม่ได้ (แต่ในปัจจุบันนี้แม่น้ำน้อยกลับมีความสำคัญในการเดินเรือยนต์ดีกว่าแม่น้ำเจ้าพระยาเสียอีก เพราะในฤดูแล้งในแม่น้ำน้อยมีระดับน้ำสูงกว่าแม่น้ำเจ้าพระยา ประกอบกับมีระบบการชลประทานที่ดีด้วย)

ต่อมาในราว พ.ศ. ๒๔๓๙ ทางราชการได้แบ่งการปกครองของเมืองอ่างทองเป็นอำเภอ และได้ตั้งท้องที่อำเภอ

วิเศษชัยชาญปัจจุบัน^{นี้}นั้นชนเป็นอำเภอด้วย โดยตั้งชื่อว่า "อำเภอไผ่จำศีล" ตั้งอยู่ที่ตำบลไผ่จำศีล สาเหตุที่ตั้งชื่อว่า อำเภอไผ่จำศีลนั้น พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) ได้ไล่เสียงตำนานตามชาวบ้านได้ความว่า เดิมมีหมู่บ้านอยู่หมู่บ้านหนึ่ง ไต่บ้านจวนลงมา ว่ามีชีเข้าไปจำศีลอยู่ในระหว่างหมู่บ้านนี้ จึงเรียกกันว่า "ไผ่จำศีล"

พ.ศ. ๒๔๕๑ ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอไผ่จำศีลเป็น "อำเภอวิเศษชัยชาญ" เพื่อให้เป็นไปตามชื่อเมืองวิเศษชัยชาญเดิม ซึ่งตามราชกิจจานุเบกษา มีความว่า "ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เปลี่ยนชื่ออำเภอไผ่จำศีล แขวงเมืองอ่างทองเป็น "อำเภอวิเศษชัยชาญ" เพื่อให้ตรงกับนามตำบลที่มีชื่อเสียงปรากฏ ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยง่ายต่อไป" ซึ่งก็นับว่าเหมาะสมแล้วที่เปลี่ยนชื่อได้อย่างนี้ เพราะชื่อวิเศษชัยชาญเป็นชื่อเมืองเก่ามาแต่โบราณแล้ว ถ้าหากไม่ใช่ชื่อ^{นี้}ชื่อวิเศษชัยชาญจะถูกลืมไปจากชาววิเศษชัยชาญชาวอ่างทองและชาวไทยได้ ส่วนชื่อไผ่จำศีลมีตำนานเล่ากันมานั้น ก็ยังปรากฏเป็นชื่อตำบลอยู่ก็เหมาะสมแล้วเช่นกัน

ปัจจุบัน^{นี้}อำเภอวิเศษชัยชาญ แบ่งการปกครองออก

เป็น ๑๓ ตำบล มีชื่อต่าง ๆ ดังนี้คือ ไล่จำศีล, ศาลเจ้า
โรงทอง, ม่วงเตี้ย สวรร้องไห้, ไล่ม่วง, ห้วยคันเหลน,
ยี่สัน, หลักแก้ว, คลองชานาก, บางจักร, สี่ร้อย, หัวตะพาน,
และท่าช้าง

การเดินทางไปอำเภอวิเศษชัยชาญนั้น จะเดินทาง
จากตัวจังหวัดอ่างทองได้ด้วยทางรถยนต์ มีถนนจากอ่างทอง
ถึงอำเภอวิเศษชัยชาญราว ๑๑ กิโลเมตร สำหรับที่ว่าการ
อำเภอนั้น เมื่อถึงสะพานข้ามแม่น้ำน้อยจะมีถนนแยกไปทาง
ชัยมื่อราว ๑ กิโลเมตร ถ้าข้ามสะพานจะไปตลาดศาลเจ้า
โรงทองและอำเภอสามโก้ได้

หมู่บ้าน ตำบล

ที่ควรจะนำกล่าวอีกครั้งหนึ่ง มีดังนี้

บ้านจวน

อยู่เหนือที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญ ประมาณ ๒
กิโลเมตร อยู่ในท้องที่ตำบลไล่จำศีล และอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ
น้อยทางทิศตะวันออก สันนิษฐานกันว่าเป็นที่ตั้งเมืองวิเศษ
ชัยชาญ เพราะที่หมู่บ้านนี้มีโคกใหญ่อยู่โคกหนึ่ง ซึ่งอาจ

จะเป็นที่ตั้งเมืองหรือที่ตั้งจวนผู้ว่าราชการเมืองก็ได้ ส่วน
โบราณสถานอื่น ๆ ในหมู่บ้านนี้ไม่ปรากฏว่าค้นพบอะไรเลย
เข้าใจว่าคงจะถูกทำลายไปหมดแล้ว จึงน่าที่ทางราชการจะ
ทำการสำรวจหรือขุดค้นดูให้เป็นที่น่าพอใจ เพราะเมืองวิเศษ
ชัยชาญนั้น เป็นเมืองโบราณมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้ง
ยังเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์อีกด้วย

๕ ยลน

เป็นตำบลที่ญาณพิเชียรช่องสมุคนเป็นกบฏในราว
พ.ศ. ๒๑๒๒ ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๑
(พระมหาธรรมราชา) เป็นตำบลที่พระราชพงศาวดารกล่าว
ถึงก่อนที่จะตั้งเมืองวิเศษชัยชาญเสียอีก ปัจจุบันนี้ตำบลบ้าน
ยลน ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน้อยแต่ไม่ได้ตั้งอยู่ริมฝั่ง
แม่น้ำน้อย ถ้าจะไปตำบลนี้ต้องผ่านตำบลศาลเจ้าโรงทอง
ก่อนและมีถนนที่ตัดไปอำเภอสามโก้ผ่านตำบลนี้ด้วย

๖ ไผ่จำศีล

เป็นตำบลที่ตั้งเมืองวิเศษชัยชาญ แต่จะตั้งชื่อตำบล
นี้มาก่อนเมืองวิเศษชัยชาญหรือไม่นั้น ไม่ปรากฏหลักฐาน

แน่นอน แต่ก็มีตำนานเล่ากันว่า เติมมีหมูไผ่อยู่หมู่หนึ่ง
 ใ้บ้านจวนลงมามีชีเข้าไ้จำศีลอยู่ในระหว่างหมู่ไผ่ั้น จึง
 เรียกว่า “ไผ่จำศีล” ต่อมาเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๕๑ ไ้
 ถูกตั้งเป็นชื่ออำเภอไผ่จำศีล บัจุบันตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออก
 ของแม่น้ำน้อย และเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญ
 บ้านจวน วัดวิเศษชัยชาญ (วัดทำสุวรรณซึ่งเป็นวัดคู่บ้าน
 คู่เมืองของเมืองวิเศษชัยชาญมาแต่โบราณ) และอนุสาวรีย์
 นายคอก นายทองแก้ว

โบราณวัตถุสถานของอำเภอวิเศษชัยชาญ

เนื่องจากอำเภอวิเศษชัยชาญเป็นเมืองวิเศษชัยชาญมาก่อน
 ตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังนั้นจึงมีโบราณวัตถุสถานที่สร้างในสมัย
 อยุธยาหลายแห่งด้วยกัน เช่น วัดวิเศษชัยชาญ (วัดทำ
 สุวรรณ), วัดเขียน, วัดหลวง, และวัดอ้อย เป็นต้น นอก
 จากนี้ยังมีโบราณวัตถุสถานที่เพิ่งสร้างใหม่ ระยะเวลาไม่เกิน
 ๔๕ ปี ซึ่งชาววิเศษชัยชาญภูมิใจกันมากก็คือ พระพุทธรูป
 ปางพระป่าเลไล้ที่วัดสี่ร้อย และอนุสาวรีย์นายคอก นาย
 ทองแก้วที่วัดวิเศษชัยชาญ จะไ้กล่าวถึงโบราณวัตถุสถาน
 แต่ละแห่งตามลำดับไปดังนี้

วัดวิเศษชัยชาญ (วัดท่าสุวรรณ)

วัดวิเศษชัยชาญ^{นี้} ชาวอำเภอวิเศษชัยชาญเรียกกันจนติดปาก “วัดท่าสุวรรณ” ตั้งอยู่ติดกับที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญทางทิศใต้ คือถ้าเดินทางไปถึงที่ว่าการอำเภอแล้ว เดินล่องไปทางใต้จะพบสถานที่ตำรวจภูธรก่อน แล้วต่อไปก็จะเป็นโรงเรียนตันติวิทยานุกูมิ และถึงวัดวิเศษชัยชาญในที่สุด

วัด^{นี้}เข้าใจว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเมืองวิเศษชัยชาญอย่างแน่นนอน เพราะชื่อวัดก็บอกอยู่ในตัวแล้ว และคงจะสร้างวัด^{นี้}ขึ้นพร้อม ๆ กับตั้งเมืองวิเศษชัยชาญนั่นเอง

โบราณสถานเก่าแก่ที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน^{นี้}ก็คือวิหารหลังเดียวซึ่งอยู่ติดกับพระอุโบสถทางทิศใต้ พระอุโบสถหลังปัจจุบัน^{นี้}สร้าง^{ขึ้น}ใหม่แทนหลังเก่าซึ่งพังถูกทำลายลงหมด เพราะอยู่ชิดริมแม่น้ำน้อย จึงถูกน้ำเซาะตลิ่งเข้ามาเรื่อย ๆ จนถึงตัวพระอุโบสถซึ่งน่าจะเสียหายเหลือเกินที่คนรุ่นหลังไม่ได้เห็นพระอุโบสถหลัง^{นี้}อีกแล้ว แต่ทางวัดก็สร้าง^{ขึ้น}มาใหม่อย่างสวยงามยิ่งเหมือนกัน

สำหรับวิหารที่เหลืออยู่^{นี้} มีรูปลักษณะแปลกและน่าสนใจมาก คือเป็นวิหารรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสร้างเป็นแบบจตุรมุข มีเสากลมใหญ่สี่บสองต้นเรียงรายอยู่ค้ำ^{ขึ้น}นอกทั้งหมด

หลังการบริหารสวมช้อนถึง ๔ ชั้นด้วยกัน มีลักษณะเหมือนมณฑป ที่หน้าบันยังมีลวดลายทึ่คงามอยู่ทั้ง ๔ ด้าน และใกล้เคียงกับวิหารหลังนี้มีพระเจดีย์เก่า และที่สร้างขึ้นใหม่อยู่หลายองค์

ส่วนพระอุโบสถหลังใหม่ที่สร้างขึ้นแทนหลังเก่านั้นก็สร้างได้อย่างสวยงาม พระอุโบสถหลังนี้เริ่มสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ และสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มีลักษณะแปลกอย่างหนึ่งก็คือ ยกพื้นพระอุโบสถจึงมีใต้ถุนสูง สิ่งที่น่าชมอีกอย่างหนึ่งก็คือ ภายในพระอุโบสถนั้น นอกจากจะมีพระพุทธรูปสง่างามประดิษฐานอยู่แล้ว ยังมีภาพเขียนที่ผนังพระอุโบสถทั้ง ๔ ด้าน ภาพเขียนเหล่านี้ถึงแม้ว่าจะเขียนใหม่เมื่อราว ๓๐ ปีเศษมานี้ แต่ก็มีควมมคงามน่าชมอย่างยิ่ง เข้าใจว่าช่างเขียนภาพคงจะเป็นช่างเขียนรุ่นเดียวกับช่างเขียนที่ซ่อมภาพเขียนที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามอย่างแน่นอน หรืออาจจะเป็นคนเดียวกันก็ได้ เพราะดูแล้วเป็นฝีมือเดียวกัน เมื่อเห็นภาพเขียนภายในพระอุโบสถหลังใหม่นี้แล้ว ทำให้คิดถึงพระอุโบสถหลังเก่าที่พังลงไปแล้ว เข้าใจว่าคงจะมีภาพเขียนเช่นเดียวกัน เพราะจากการสังเกตดูวัดเก่า ๆ สมัยอยุธยาที่อยู่ในท้องที่อำเภอวิเศษชัยชาญแล้วมักจะมีภาพเขียน

ที่สวยงามทั้งสน เช่น วัดเขียนและวัดหลวง (ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป) เป็นต้น

ลักษณะของภาพเขียนภายในพระอุโบสถหลังนี้ เป็นแบบรัตนโกสินทร์รุ่นหลังทั่ว ๆ ไป คือมีการแรเงาต้นไม้ รุกข์ใช้เส้นเดินหรือทัศนียภาพ (PERSPECTIVE) ในรูปสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น ภาพคน พระนางยักษ์ ก็ใช้แบบสี่แบนตัดเส้น มีแปลกอยู่อย่างหนึ่งก็คือทางผนังทิศตะวันออกหรือค้ำหน้าอันมีภาพพุทธประวัติ ตอนมารผจญมีแม่พระธรณีบีบมวยผม ปรากฏว่ามีซุ้มค้ำที่เป็นฝรั่งซุ้มมา เขียนแบบแรเงาหรือแบบสากลทุกประการทำให้ดูไม่ค่อยจะเข้ากันนัก สำหรับค้ำซ้ายขวานั้นตอนบนเป็นภาพเทพชุมนุม ๓ แถว ค้ำล่างระหว่างช่องหน้าต่างเป็นเรื่องทศชาติ ส่วนค้ำหลังเป็นภาพแสดงถึงสวรรค์ นรก แต่ที่ค้ำหลังที่ใกล้ประตูทางเข้า บางตอนลบเลือนไปบ้างแล้ว เพราะถูกคนขนของเข้าออกไปถูกเข้าก็เป็นรอยขีดข่วนและลบเลือน ขอให้ชาวอำเภอวิเศษไชยชาญช่วย ๆ กันรักษาไว้ เพราะของดี ๆ อย่างนี้สร้างกันไม่ใช่จะง่ายนัก

วัดเขียน

วัดเขียนนี้ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลศาลเจ้าโรงทอง, ห่าง

จากแม่น้ำน้อยไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๑ กิโลเมตร ปัจจุบันนี้มีถนนชลประทานจากตลาดผ่านหลังวัดคือห่างจากตลาดศาลเจ้าโรงทองประมาณ ๑ กิโลเมตร หรือห่างจากที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญ ๒ กิโลเมตร การเดินทางไปถึงวัดนี้จะไปได้สะดวกมากด้วยทางรถยนต์ เพราะมีถนนจากตัวจังหวัดอ่างทองถึงวัดเขียนนี้ได้เลย คือเมื่อเดินทางไปถึงอ่างทองแล้ว ก็เดินทางต่อไปยังอำเภอวิเศษชัยชาญได้เลย เมื่อถึงแม่น้ำน้อยจะมีสะพานข้ามแม่น้ำน้อยไปยังตลาดศาลเจ้าโรงทอง การไปวัดเขียนก็ต้องข้ามสะพานนี้แล้วจะพบถนนคันคลองชลประทาน ต้องเลี้ยวขวาไปตามถนนนี้ราว ๑ กิโลเมตร ก็จะถึงวัดเขียน

โบราณวัตถุสถานอันล้ำค่าที่น่าสนใจของวัดนี้ก็คือ ภาพเขียนสมัยอยุธยาตอนปลายภายในพระอุโบสถอันเก่าแก่ ซึ่งภาพเขียนนี้มีความงดงามเป็นเยี่ยมทีเดียว น่าที่ผู้สนใจจะเดินทางไปชมอย่างยิ่ง ความจริงภาพเขียนนี้ก็มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายแต่ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครกล่าวถึงกันนัก แม้กระทั่งกรมศิลปากรเอง จนกระทั่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้ คุณวิคเตอร์ เคนเนดี ซึ่งเป็นผู้สนใจในศิลปกรรมไทยอย่างมาก ได้เดินทางไปถึงวัดเขียนและพบภาพเขียนนี้ จึง

ได้นำไปปาฐกถาที่สยามสมาคม และในที่ต่าง ๆ หลายแห่ง แต่กียังไม่มีใครสนใจกันมากนัก แม้กระทั่งกรมศิลปากรเอง กียังไม่สนใจ จนกระทั่งเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นี้เอง คุณเธียร จัตุรงค์ ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย สาขาจังหวัดอ่างทองไปพบเข้า จึงได้จดหมายไปบอกคุณ น. ณ ปากน้ำ ให้ไปดู และคุณ น. ณ ปากน้ำก็ได้เดินทางไปดู แล้วนำออกเขียนเป็นบทความเผยแพร่ ตอนนั้นแหละกรมศิลปากรจึงสนใจ และส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจ ประชาชนทั่วไปก็เริ่มสนใจพากันไปชมบ่อย ๆ เติมที่เดียวทางวัดก็คงไม่สนใจต่อภาพเขียนนั้นนัก จึงเปิดประตูหน้าต่างโบสถ์ไว้ หรือไม่ก็ไม้ใส่กุญแจไว้ เด็ก ๆ จึงเข้าไปขีดเขียนเล่น ทำให้ภาพเขียนเสียหายไปมาก ช้ายังถูกปลวกกิน และถูกน้ำฝนรั่วไหลเป็นทางจนเสียหายหลายแห่ง แต่ปัจจุบันนี้ทางวัดได้ใส่กุญแจไว้แล้ว แต่เรื่องหลังคารั่ว และความทรุดโทรมของพระอุโบสถนั้น น่าที่ทางกรมศิลปากรจะรีบช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำแก่ทางวัดโดยด่วน

ลักษณะและเรื่องของภาพเขียนที่ผนังพระอุโบสถวัดเขียนน้กคือ เป็นแบบใช้สีแบนแล้วตัดเส้นได้อย่างอ่อนช้อยมาก สีในภาพเขียนยังสดใสดีมาก นอกจากบางตอนที่ถูก

ปลวกกินและถูกน้ำฝนไหลลงมากก็ลบเลือนไปมาก และสีที่ใช้
 นมแม่แทบทุกสีทีเดียว คือมีทั้ง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน
 สีแดง สีดำ และสีขาว ส่วนเรื่องที่เคยเขียนนั้น ผนังด้านหน้า
 พระอุโบสถตั้งแต่เพดานจนถึงเบื้องล่างนั้น เขียนเป็นรูปป่า
 หิมพานต์ มีรูปป่าเขาวนา สระ และโขดหิน มีเหล่ากษัตรา
 กษัตริย์ กิณรี นาค เป็นหมู่ๆ แต่ว่าปัจจุบันนี้ผนังด้านหน้า
 นี้ถูกปลวกกินเป็นทางๆ และถูกน้ำฝนไหลเป็นทาง ชำรุด
 มากกว่าผนังข้างข้างทิศใต้

สำหรับผนังด้านหลังพระประธาน ซึ่งไม่มีประตูเป็น
 ผนังอุดตันนั้น เขียนประดับเป็นรูปดอกไม้ เว้นระยะพองาม
 แต่ก็ถูกปลวกกินเป็นทางๆ ชำรุดมากพอๆ กับผนังด้านหน้า
 พระอุโบสถ ส่วนผนังข้างข้างแถบทิศเหนือนี้ ตอนบน
 ซึ่งติดกับเพดานลงมาถึงระดับหน้าต่างเป็นภาพเทพชุมนุม
 เรียงติดๆ กัน เทวดาเหล่านั้นมีทั้งพรหม เทพ จักุโลกบาล
 และครุฑ และตรงช่องว่างเบื้องบนนั้นเป็นภาพนักษัตร
 เพชฌฆาต หรือพวกสำเร็จพรอทหน้าตาแก่ๆ นุ่งห่มหนังเสือ
 กำลังเหาะตระกองกอดศาวงามมัจฉลิลล ตอนล่างระหว่าง
 ช่องหน้าต่าง เขียนเป็นภาพทศชาติชาดก มีรูปพระมหาชนก
 นอนบนแท่น มีขบวนพราหมณ์และบรรดาเสนาอำมาตย์นำ

ราชรถมาเชิญไปเป็นกษัตริย์ และมีรูปพราหมณ์กำลังเป่าสังข์
ด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีความมีราชประทับบนราชรถ มีทั้ง
สวรรค์วิมาน และนรก ซึ่งอยู่ตรงผนังเบื้องล่างแต่ชำรุดไป
มากแล้ว มีภาพมโหสถแสดงถึงปราสาทราชวังขบวนทัพและ
มีภาพสุวรรณสาม เป็นต้น ภาพทางผนังด้านทิศเหนือ
ชำรุดไปมากเช่นกัน

ส่วนผนังด้านทิศใต้นั้นยังเหลือภาพที่ดีกว่าด้านอื่น ๆ
ทั้งหมด ชำรุดก็น้อยกว่า ด้านนี้เขียนเป็นภาพสุธนชาคกล้วนๆ
ทีเดียว แต่ว่าตอนบนเหนือระดับหน้าต่างขึ้นไปจนถึงเพดาน
นั้นก็เขียนเป็นภาพเทพชุมนุมเช่นเดียวกับผนังด้านทิศเหนือ
ภาพสุธนชาคนั้นก็เขียนไว้ระหว่างช่องหน้าต่าง ซึ่งสีก็ยัง
สดใสมากทีเดียว มีภาพพระสุธนกับนางมโนห์รา, ภาพนาง
มโนห์รากำลังร่ำหน้าลานปราสาท และภาพขบวนช้างศึก มี
คนขี่ม้าคู่งาม เป็นต้น

ภาพเขียนที่วัดเขียนนี้ เป็นฝีมือของจิตรกรสมัยอยุธยา
ตอนปลาย ซึ่งน่าจะจัดได้ว่าเป็นสกุลช่างเมืองวิเศษชัยชาญ
ได้ที่เดียว เพราะเขียนที่เมืองวิเศษชัยชาญ ในสมัยนั้นก็ยังมี
เป็นแขวงเมืองอยู่ และเป็นภาพเขียนที่มีลักษณะเหมือนกับ
ภาพเขียนสมัยอยุธยาตอนปลายหลายแห่ง เช่น ที่พระอุโบสถ

วัดเกาะ และวัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น
 สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือลวดลายสลักไม้บนหน้า
 บันพระอุโบสถทั้งด้านหน้าด้านหลัง ซึ่งเป็นลายเทพนม และ
 ลายไทยล้อมรอบ ตัวลายก็ลอยเด่นนูนออกมา นับว่าเป็น
 ลวดลายสลักไม้ที่งดงามมาก

ลักษณะอื่นๆ ทิวไปของพระอุโบสถนั้น เป็นทรง
 อัญญาตอนปลายคือมีหน้าบันเล็ก มีปีก ๒ ข้างซ้ายขวา มี
 หน้าต่างสี่เหลี่ยมเล็กด้านละ ๒ บาน ผนังหลังพระประธาน
 ออกัน ด้านหน้ามีประตูทางเข้าบานเดียว เดิมมุงด้วยกระ-
 เบียงลอนทั่วๆ ไป แต่ปัจจุบันมุงด้วยกระเบื้องแผ่น กง
 จะเปลี่ยนใหม่ เพราะกระเบื้องลอนชำรุดไปมากนั่นเอง จึง
 รื้อทิ้งเสียหมด และวัดนี้คงสร้างมาครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อมีการ
 ปฏิสังขรณ์ใหม่ จึงได้มุงกระเบื้องใหม่ สร้างพระประธาน
 ขึ้นมาใหม่ และรอยชำรุดของภาพเขียนจึงมีมากก็คงเป็น
 เพราะวัดนี้สร้างมานานครั้งหนึ่งนั่นเอง สำหรับโบสถ์พระ
 อุโบสถนั้นยังมีครบทั้ง ๘ ทิศ โบสถ์นี้เป็นหินทรายขาวซึ่ง
 ดูแล้วรู้สึกว่เก่าจนมีสีคล้ำไปมากทีเดียว

จากการที่วัดนี้มีภาพเขียนอันสวยงามอยู่นั้นเอง ชาว
 บ้านจึงเรียกวัดนี้ว่า “วัดเขียน” แต่จะสร้างขึ้นมาปีใดหรือ

ใครเป็นผู้สร้างที่แน่นอนนั้นไม่ปรากฏหลักฐาน หรืออาจจะ
เป็นเพราะวัดนี้มีชื่อ “วัดเขียน” มาก่อน จึงหาจิตรกรฝีมือ
เยี่ยมมาเขียนภาพจึงจะสมกับที่มีชื่อว่าวัดเขียนก็ได้

วัดหลวง

วัดหลวงอยู่ห่างจากวัดเขียนไปทางทิศใต้ประมาณ ๒
กิโลเมตรเศษ ตั้งอยู่ริมถนนคันคลองชลประทานแถบตะวันตก
หรืออยู่ห่างจากตลาดศาลเจ้าโรงทองประมาณ ๑ กิโลเมตร
เศษ การเดินทางไปวัดนี้เมื่อข้ามสะพานไปแล้ว แทนที่จะ
เลี้ยวขวาที่ถนนคันคลองชลประทานไปวัดเขียน แต่เลี้ยวซ้าย
ไปทางใต้ ก็จะพบวัดหลวงนี้อยู่ทางขวามือ

วัดหลวงนี้เป็นวัดเก่าแก่พอๆ กับวัดท่าสุวรรณ และ
วัดเขียนที่เดียว ผู้รับทำนสนนินฐานว่าเป็นวัดที่สร้างขึ้น
สมัยพระเจ้าบุเรงนองชนะศึก แต่พระเจ้าบุเรงนองจะเป็นผู้
สร้างหรือใครจะเป็นผู้สร้างนั้นยังไม่ปรากฏหลักฐานที่ไม่แน่นอน
นัก แต่อย่างไรก็ตามวัดหลวงนี้ก็มีโบราณวัตถุสถานที่เก่าแก่
น่าสนใจ น่าศึกษาพอๆ กับวัดเขียนที่เดียว นั่นคือพระอุโบสถ
หลังเก่า และภาพเขียนภายในพระอุโบสถหลังนั้น

พระอุโบสถหลังเก่าของวัดหลวง ถูกพระอุโบสถหลัง

ใหม่ ซึ่งทั้งใหญ่โตและมีความสง่างามชมเสียหมด เพราะอยู่
ใกล้ชิดกัน ลักษณะของพระอุโบสถหลังเก่านี้หันหน้าไปทาง
ทิศตะวันตก ด้านหน้าและด้านหลังของพระอุโบสถ ก่อผนัง
ตลอดขึ้นไปจนเต็มหน้าจั่ว หน้าบันปูนปั้นเป็นรูปลายเครือเถา
ที่คอกดวงของตัวลายมีจานกระเบื้องแซมสลักเป็นบางแห่ง
ส่วนช่อฟ้าและหางหงส์นั้นก็ปั้นเป็นรูปเทพนมครึ่งตัวโผล่ออก
มาจากตัวลาย ลักษณะของลวดลายปูนปั้นแบบนี้ เป็นแบบ
เดียวกับลวดลายปูนปั้นที่หน้าบันพระอุโบสถวัดตะเว็จ ใน
คลองประจาม จังหวัดอยุธยา และวัดกลาง จังหวัดสมุทร-
ปราการ ซึ่งลักษณะเหล่านี้สันนิษฐานได้ว่าสร้างขึ้นในสมัย
อยุธยาตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สำหรับ
ลักษณะของพระอุโบสถวัดหลวงนี้ ยังมีลักษณะอื่น ๆ อีกคือ
ด้านหน้าพระอุโบสถมีประตูทางเข้า ๒ ประตู ด้านข้างมี
หน้าต่างข้างละ ๕ บาน ใบเสมาเป็นหินทรายแดง และยังมี
พระพุทธรูปสลักด้วยหินทรายแดงอยู่หน้าพระอุโบสถอีก ๓
องค์อีกด้วย ส่วนพระประธานในพระอุโบสถนั้นที่พระเศียร
ตรงเหนือพระเมรุขึ้นไปมีรูปดอกบัว ต่อจากนั้นจึงเป็นศิระ
ประกายอดแหลม แบบเดียวกับพระสสภหิน

สำหรับภาพเขียนภายในพระอุโบสถหลังนี้ ก็นับว่าน่า

สนใจอยู่มาก แต่ทว่าทางวัดได้ฉาบปูนเสียหลายแห่ง จึงนำเสียคายภาพเขียนที่ถูกฉาบปูนเสียแล้วเหลือเกิน เพราะไม่มีโอกาสได้เห็นอีกแล้วว่ามีคามสวยงามและเขียนเป็นรูปอะไร ส่วนภาพเขียนที่เหลืออยู่ก็ลบเลือนไปมากเหลือเกิน เพราะน้ำฝนไหลชะเป็นทาง ๆ ภาพเขียนเหล่านั้นคงจะเขียนพร้อมกับที่สร้างพระอุโบสถในสมัยอยุธยา แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั่นเอง สำหรับสีที่ใช้เขียนนั้นไม่สดใสเท่าที่วัดเขียนนี้อาจจะเป็นเพราะลบเลือนไปมาก เพราะเขียนมานานแล้วประการหนึ่ง หรืออาจจะเป็นเพราะเตรียมพื้นผนังยังไม่ถูกวิธีเท่าที่วัดเขียนก็ได้

ภาพเขียนที่ค้ำหน้าพระอุโบสถนั้น ตอนบนซึ่งติดกับหลังคา เขียนเป็นภาพขนาดใหญ่ เขียนเป็นภาพมารผจญ มีแม่พระธรณีบีบมวยผม ตอนบนถัดขึ้นไปเขียนเป็นพระพุทธรูปประทับบนโพธิ์บัลลังก์ ส่วนตอนล่างระหว่างช่องประตูเป็นคนละขนาดและเป็นคนละเรื่องกับตอนบน แต่ทว่าภาพลบเลือนมากจับเค้าไม่ได้ว่าเขียนเป็นรูปอะไร ผนังค้ำหน้านั้นถูกฉาบปูนบ้างแต่น้อยกว่าค้ำอื่น

ค้ำหลังพระประธานมองได้เค้าว่าเป็นภาพพระเวสสันดร มองเห็นได้ชัดเจนเป็นบางตอน เพราะบางตอนถูกฉาบด้วยปูน และลบเลือนเช่นกัน

สำหรับผนังด้านข้างทั้งสองข้างนั้น ถูกฉาบด้วยปูนเสีย เป็นส่วนมากยังเหลือให้เห็นบ้างว่า ตอนเป็นภาพเทพชุมนุม และด้านล่างมีรูปสัตว์ต่าง ๆ อยู่บ้างจึงจับเค้าไม่ได้ว่าตอนล่างนี้เป็นรูปเรื่องอะไร

ส่วนที่บานประตูด้านใน เขียนเป็นรูปทวารบาลมี เทวดาชายหญิงสวยงามมาก บานประตูด้านนอกหน้าพระอุโบสถ เขียนเป็นรูปต้นน้ำรีผล มีเหล่าเพชฌายธและฤๅษี เหาะขึ้นไปแย่งเด็ดกัน แต่ก็ชำรุดเสียมากแล้ว เห็นเป็น บางตอนเท่านั้น ที่บานหน้าต่างด้านในก็เขียนเป็นทวารบาล ยืนแบกพระขรรค์ด้วย

ภายในพระอุโบสถไม่มีใครรักษาเลย สกปรกรกรุงรัง และยังมีกองปูนกองเศษไม้ อีกด้วย

พระอุโบสถและภาพเขียนภายในพระอุโบสถนี้ น่าที่ ทางกรมศิลปากรจะรีบไปสำรวจดูเสีย ไม่ทราบว่าได้สำรวจ และขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานหรือยัง ถ้ายังก็ควรจะรีบ จัดการเสีย และควรจะแนะนำทางวัดให้ช่วยรักษาไว้ก่อนที่ จะพังและก่อนที่ภาพเขียนเหล่านั้นจะชำรุดมากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะหน้าบันทั้งด้านหน้าและด้านหลังก็ยังคงอยู่เป็นส่วนใหญ่ แต่หลังคานั้นกำลังร่วงอยู่มาก ความจริงท่านเจ้าอาวาสองค์

ปัจจุบันนี้ทราบว่าท่านชอบการก่อสร้างอยู่มาก เช่นสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ได้ใหญ่โตและสวยงามมาก และขณะนี้ก็กำลังสร้างศาลาการเปรียญหลังใหญ่อีก ถ้าหากท่านจะได้รักษาและซ่อมแซมพระอุโบสถหลังเก่านี้ด้วยแล้วก็คงจะทำได้ และคงทำได้ดีด้วย ซึ่งจะเป็นการช่วยรักษามรดกของชาติสมัยอยุธยา ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดูอีกด้วย ทั้งยังเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาว่าวัดนี้เป็นวัดที่สร้างขึ้นเก่าแก่มากแต่สมัยอยุธยา ผู้ที่อยากเดินทางไปวัดหลวงเพื่อศึกษาก็อยากจะไปดูพระอุโบสถหลังเก่านี้เอง เพราะอยากจะได้ดูให้เห็นจริงว่าเป็นวัดที่สร้างมาแต่สมัยอยุธยาจริงหรือไม่

นอกจากพระอุโบสถหลังเก่านี้แล้ว ที่วัดหลวงยังมีพระวิหารรูปทรงแปลกอีกหลังหนึ่ง มีมุขยื่นทางด้านหน้าด้านทิศตะวันออก แต่ภายในพระวิหารมีพระพุทธรูปไสยาสน์ยาวประมาณ ๑๐ เมตร ประดิษฐานอยู่แต่พระพุทธรูปไสยาสน์หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตกหรือด้านหลังพระวิหารนั่นเอง พระวิหารหลังนี้คงจะสร้างที่หลังพระอุโบสถหลังเก่าแต่ก็นับว่าสร้างมานานแล้ว สังกะสีที่ใช้ออกก็มีขนาดใหญ่

วัดอ้อย

วัดอ้อยตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยฝั่งตะวันตก อยู่เหนือตลาดศาลเจ้าโรงทองขึ้นไปราว ๓ กิโลเมตรเศษ ถ้าจะไปวัดอ้อยนี้ได้ก็ไปได้ ๒ ทางคือ นั่งเรือหางยาวขึ้นไปเพราะวัดตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อย หรือจะไปตามถนนคันคลองชลประทานก็ได้ คือเลยวัดเขียนขึ้นไปอีกราว ๒ กิโลเมตรเศษ จะมีทางแยกเข้าวัด เพราะถนนไม่ผ่านใกล้วัดนัก ต้องแยกเข้าไปอีก ถ้าเป็นรถมอเตอร์ไซด์ก็คงไปได้สะดวก แต่ถ้าเป็นรถยนต์อาจจะลำบากบ้าง เพราะเป็นทางไม่คึกคัก

วัดอ้อยเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองวิเศษชัยชาญอีกวัดหนึ่ง ท่านเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราว ๔๐๐ ปีมาแล้ว และคงจะสร้างเลียนแบบพระอุโบสถวัดราชประดิษฐานและวัดราชบูรณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพราะลักษณะของพระอุโบสถ เสา ใบเสมา เป็นแบบเดียวกับวัดทั้งสองนั้น แต่ก็คงสร้างหลังจากสร้างวัดทั้งสอง แต่จะให้นั่นก่อนว่าสร้างปีไหน ใครเป็นผู้สร้างไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอน

ลักษณะของพระอุโบสถดังกล่าวนั้น สังเกตจากภายนอกจะเห็นแปลกก็คือ มีเสาระเบียงรอบพระอุโบสถทีเดียว

มีหน้าบันเล็ก และมีปีกยื่นออกไปมากทั้งสองด้าน หลังคา
 บางตอนก็มุงด้วยกระเบื้องลอน บางตอนก็มุงด้วยกระเบื้อง
 แผ่น เข้าใจว่ากระเบื้องลอนบางตอนคงชำรุด แยกหักไป
 ไม่มีกระเบื้องลอนเปลี่ยนเพราะไม่มีใครทำอีกแล้ว จึง
 เปลี่ยนเป็นกระเบื้องแผ่นแทน มีกำแพงแก้วรอบพระอุโบสถ
 และมีซุ้มประตูทางเข้าด้วย ส่วนโบสถ์มานั้นเป็นเสมาคู่ทาง
 ด้านหน้าพระอุโบสถและด้านเหนือ ส่วนด้านใต้และด้านหลัง
 พระอุโบสถนั้นเป็นเสมาเดี่ยว โบสถ์มาเป็นหินทรายแดงก็มี
 และหินแข็งสีเขียวก็มี ด้านหน้าพระอุโบสถนอกกำแพงแก้ว
 มีเจดีย์เก่าอยู่ ๒ องค์ ภายในพระอุโบสถไม่มีผ้าจึงมองเห็น
 โครงสร้างได้ชัดเจนซึ่งมีชื่อถึง ๔ ชั้นด้วยกัน ชื่อแต่ละชั้นก็
 มีตุ๊กตารับด้วย มีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่า แต่ก่อนนั้นมีผ้า
 ต่อมาก็ดูพัง ทางวัดจึงรื้อออก พอรื้อออกก็พบหัวกระดูก
 คนใหญ่เท่าบาตรพระอยู่บนนั้น จะจริงเท็จอย่างไรก็ไม่ทราบ
 ได้ คนที่เล่าให้ฟังก็เลยพูดต่อไปว่า คนโบราณสมัยอยุธยา
 นั้นคงจะมีรูปร่างใหญ่โตมาก ดังนั้นประตูพระอุโบสถวัดอ้อย
 จึงทำสูงใหญ่เพื่อคนสมัยนั้นจะเดินเข้าออกได้สะดวกนั่นเอง

และกล่าวกันว่าวัดอ้อยนี้เป็นวัดถือน้ำพระพัฒน์สัตยา
 ในสมัยอยุธยาอีกด้วย

๖๘๖
วัดสร้อย

วัดสร้อยตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยฝั่งทิศตะวันตก ห่างจากที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญไปทางทิศใต้ ประมาณ ๓ กิโลเมตรเศษ จากตลาดศาลเจ้าโรงทอง ประมาณ ๗ กิโลเมตรเศษ การเดินทางไปยังวัดสร้อยนี้ไปได้ ๒ ทางคือไปโดยทางเรือหางยาวราว ๑๕-๒๐ นาทีก็ถึง หรือจะไปตามถนนคันคลองชลประทานก็ได้ เมื่อข้ามสะพานแล้วก็เลี้ยวซ้ายไปตามถนนคันคลองชลประทานประมาณ ๔ กิโลเมตรเศษ ถนนคันคลองนี้จะผ่านหลังวัด

วัดสร้อยเดิมเป็นวัดร้างอยู่ใต้วัดสร้อยปัจจุบันราว ๑ กิโลเมตร ปัจจุบันวัดสร้อยที่เป็นวัดร้างก็ยังมียู่ จะเป็นวัดที่สร้างมาแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน ต่อมาเมื่อราว ๑๐๐ ปีเศษมานี้ ประชาชนชาวตำบลสร้อยได้ย้ายวัดสร้อยนี้มาสร้างขึ้นใหม่ในที่ปัจจุบันนี้

สิ่งที่เชิดหน้าชูตาของวัดสร้อยก็คือ “พระพุทธรูปปูนปั้นปางพระป่าเลไลย์” ซึ่งมีองค์พระสูงตลอดยอดพระรัศมี ๒๑ เมตร หน้าตักกว้าง ๖ เมตรเศษ วัดรอบแท่นที่ประทับได้ ๑๒ เมตร เป็นพระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาทมองเห็นเด่นชัดแต่ไกลทีเดียว องค์พระก่ออิฐใช้ปูนปั้น มีบันไดทางขึ้น

ค้ำหลังที่ประทับได้ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ยกพระรัศมีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ นับว่าสร้างมาได้เมื่อ ๔๐ ปีเศษแล้ว มีประชาชนเดินทางไปนมัสการกันบ่อย ๆ เพราะเป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่องค์หนึ่งของจังหวัดอ่างทอง ถึงแม้จะไม่เก่าแก่เท่าวัดป่าโมก วัดขุนอินทประมูล แต่ก็ยังเป็นพระพุทธรูปที่ประชาชนชาวอ่างทองภูมิใจอีกองค์หนึ่ง ทางวัดมีงานเทศกาลเดือน ๑๒ ขึ้น ๑๓-๑๔-๑๕ ค่ำทุกปี

วัดศรีร้อยนี้ นอกจากจะมีพระพุทธรูปปางพระบำลไธยค์ก่แล้ว ยังมีวัดกุสถานทีเก้เก้ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อตอนสร้างวัดศรีร้อยนี้กราว ๑๐๐ ปีเศษ คือพระอุโบสถซึ่งมีภาพเขียนภายในบนฝาผนังทั้ง ๔ ด้านด้วย สำหรับพระอุโบสถนี้เห็นได้ชัดว่าเป็นพระอุโบสถเก้กราว ๑๐๐ ปีเศษ เพราะมีหลายแห่งชำรุด ปูนที่โบกบางตอนก็แตกออกเห็นอิฐที่ก่อขึ้นภายในพระอุโบสถก็ชำรุดหลายตอน จนทางวัดเอาปูนมาโบกทับภาพเขียนเสียรอบทั้งสี่ด้าน จึงเหลือภาพเขียนให้เห็นตอนบนเท่านั้น

ลักษณะของภาพเขียนที่ฝาผนังพระอุโบสถวัดศรีร้อยนี้เป็นภาพเขียนที่เข้าใจว่าเขียนในสมัยรัตนโกสินทร์ ตรงกับ

รัชกาลที่ ๔ หรือรัชกาลที่ ๕ นี้เอง เพราะการเขียนต้นไม้และ
 เมฆใช้แรงาแบบวักวิเศษชัยชาญ แต่ที่วัดสร้อยนี้เก่ากว่า
 วักวิเศษชัยชาญมาก สำหรับเรื่องเขียนนั้นเป็นภาพพระ-
 พุทธประวัติ ด้านหน้าพระอุโบสถเป็นตอนมารผจญ แต่ตอน
 ล่างโบกปูนหมดแล้วถึงระดับประตู ส่วนด้านหลังพระ-
 ประธาน เป็นตอนโปรดพระพุทธมารดาบนดาวดึงส์ และ
 ตอนล่างก็โบกปูนเสียเช่นกัน ด้านข้างทิศเหนือ ตอนบน
 เป็นเทพชุมนุมมี ๓ แถวตอนล่างไม่มีเหลือให้ดูเลยเพราะ
 โบกปูนเสียหมดและด้านข้างทิศใต้นั้น ตอนบนเป็นเทพชุ-
 มนแต่มีแถวเดียว ตอนล่างเป็นพระพุทธประวัติ และโบก
 ปูนทับข้างตอนล่างสุด ส่วนภาพบางตอนที่ยังไม่ได้โบกปูน
 นั้น หลายตอนกำลังชำรุดเพราะปูนกระเทาะออก น้ำที่ทาง
 กรมศิลปากรจะเข้าไปสำรวจ และหาทางช่วยเหลือทางวัด
 หรือแนะนำทางวัดไม่ให้โบกปูนเสียหมด เพราะจะไม่ได้ดู
 กันอีก ภาพเขียนดี ๆ ในอ่างทองนี้มีนำดูหลายแห่ง แต่ละ
 แห่งก็กำลังชำรุดทรุดโทรมลงตามอายุขัย ถ้าไม่รีบหาทาง
 รักษาไว้แล้ว ก็นับวันแต่จะหมดไป

ที่บริเวณวัดสร้อยนี้ยังมีเจดีย์อีกองค์หนึ่งอยู่ทางเหนือ
 ของพระพุทธรูปปางพระป่าเลไลย์ และมีพระพุทธรูปปูนปั้น

ตั้งอยู่ในกระโปรงสังกะสีหลายองค์ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับพระอุโบสถทางด้านเหนือ

วัดนางในธัมมิการาม

วัดนางในธัมมิการามนี้ตั้งอยู่ติดกับตลาดศาลเจ้าโรงทอง และบางส่วนของวัดยังเป็นตลาดและเป็นท่ารถอีกด้วย ด้านเหนือของบริเวณวัดติดกับถนนสายอ่างทอง-วิเศษชัยชาญที่จะต่อไปยังอำเภอสามโก้และจังหวัดสุพรรณบุรี

โบราณวัตถุสถานที่น่าสนใจของวัดนี้ก็คือพระวิหารเก่าซึ่งมีฐานเป็นเส้นโค้ง แบบพระอุโบสถหรือพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดนี้จึงน่าจะเป็นวัดเก่ามาแต่สมัยอยุธยาตอนปลายเช่นเดียวกับวัดหลวง วัดเขียนและวัดวิเศษชัยชาญ

ทางด้านตะวันตกของวัด มีพระเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสององค์หนึ่ง ตั้งอยู่กลางย่านการค้าร้านรวงต่าง ๆ ล้อมรอบ และเป็นลานท่ารถอีกด้วย พระเจดีย์องค์นี้รูปทรงสวยงามมาก คงสร้างในสมัยรัตนโกสินทร์นี้เอง แต่ก็น่าเสียดายที่ย่านการค้าและท่ารถอยู่รอบพระเจดีย์นี้

วัดนี้ได้สร้างขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้างไม่ปรากฏ

หลักฐานแต่เหตุที่ชื่อว่า “วัดนางใน” นั้นทำให้น่าสันนิษฐานได้ว่าคงจะเป็นนางฝ่ายใน หรือเจ้าจอมของพระมหากษัตริย์องค์ใดองค์หนึ่งในสมัยอยุธยาเป็นผู้สร้าง เพราะชื่อของวัดก็ทำให้ชวนคิดอยู่แล้ว

อนุสาวรีย์นายคอก นายทองแก้ว

อนุสาวรีย์นายคอก นายทองแก้ว ตั้งอยู่หน้าโรงเรียนวิเศษชัยชาญมูลนิธิค้ำหลังของวัดวิเศษชัยชาญ (วัดท่าสุวรรณ) นั้นเอง อนุสาวรีย์ทั้งสองนี้จัดสร้างโดยวิเศษชัยชาญมูลนิธิ ร่วมกับประชาชนชาวอำเภอวิเศษชัยชาญสร้างขึ้นเป็นอนุสรณ์ระลึกถึงวีรกรรมอันกล้าหาญของท่านทั้ง ๒ ที่ได้รวบรวมคนในแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ร่วมกับหัวหน้าอีกหลายคนตั้งค่ายบางระจันขึ้นเพื่อต่อสู้กับพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๗ จนตัวตายทั้ง ๒ ท่านเนื่องจากนายคอก เป็นชาวบ้านกรับ และนายทองแก้วเป็นชาวโพธิ์ทะเลแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ จึงได้สร้างอนุสาวรีย์ของท่านขึ้น อนุสาวรีย์ทั้ง ๒ นี้เป็นรูปหล่อโลหะมีขนาดเท่าคนธรรมดา ยืนคนละแท่นแต่งตัวนุ่งผ้าโจงกระเบนหยัก รังสับเพลาแถบเล็กน้อย คาดเครื่องรางที่แขน ห้อยพระเครื่องรางเต็มคอ นายคอก

ถือคาบ ๒ เล่ม นายทองแก้วสะพายคาบ ๒ เล่ม ใต้แท่น
อนุสาวรีย์นายดอกมีคำจารึกว่า

นายดอก

วีระบุรุษ

แขวงเมืองวิเศษไชยชาญ

พ.ศ. ๒๓๐๓

และใต้อนุสาวรีย์ นางทองแก้ว มีคำจารึกว่า

นายทองแก้ว

วีระบุรุษ

แขวงเมืองวิเศษไชยชาญ

พ.ศ. ๒๓๐๓

ระหว่างแท่นอนุสาวรีย์ทั้ง ๒ มีแผ่นศิลาจารึกมีคำโคลง
สยามานสติ พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-
เกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่ด้วย และได้ข้อความภาษาไทยของอนุสาวรีย์
แต่ละท่าน มีข้อความเป็นภาษาอังกฤษอยู่ด้วย ❀